

Fra land til land

Jugoslavia – Et lite Europa i lilleputtformat

Jugoslavia er et Balkanland og er i de siste 20 år blitt vel de mest kjente av dem, når vi da unntar Hellas. Landet er mindre enn Norge, men det er liki forskjelligartet som Europa er det. Nord i Slovenia kommer den dinariske del av Alpene. Triglav er den høyeste fjerg-topp med sine over 3000 me-ter, her finnes fagre sjøer og fosser, fruktbare ller og daler

kommet med i kappløpet om best mulig utdannelse og erhvervsmuligheter.

Et par tall kan belyse det. I nord var det 3 pct. analfabeter i syd hele 80 pct. Nå jevnes det ut til midten i det øvrige land. — Vi går videre og merker oss 11 pct for Muhammedskere og resten er de luthersk-evangeliske, jøder o.s.v.

Jugoslavia er et motsetninge-

varm i stemmen som en lærer-inne så treffende bemerket.

Allerede fra 1950 og årene etter ble reiser til Jugoslavia liberalisert og forenklet. Jugoslavia var det første av de sosia listiske landa som lettet på døra for turistreisere. La det være sagt at man forenklet det hele med å sammenligner vår leve-standard, velferd og demokrati med forholdene i Jugoslavia. Det lar seg ikke gjøre. La derfor målestokken bli heime. Jugoslavia har ingen demokratiske tradisjoner i vår oppfatning av begrepet politisk sett. De har ganske naturlig for et slikt land satset på å utforme et økonomisk demokrati neder i fra, ved industriråd, andels-selskaper ved en meget forskik-tig jordbrukspolitikk, kommu-nale og private tiltak.

De har lagt stor vekt på de-sentraliseringen. Delstatene har overtatt viktige funksjoner som før ble bestemt fra Beograd. Det gjelder økonomi, sosiale forhold også byggeri, kultur- og helsemessige tiltak.

Arbeiderne viste ikke hva fe-rie var for noget i det gamle Jugoslavia. I de senere åra er det gjort meget for en moderne sosiallovgivning.

Nå, ja, her skal ikke trekkes fram noen spesielle saker, men bare skisserer opp noen glimt og inntrykk fra et uhyre innter-sant land som fengsler sin-net og sjameres av gjestfrue, hyggelige folk overalt hvor ens veger førte hen.

Hvor deilig var det ikke å møte den smilende tolleren eller passkontrolløren med sitt »Dob-ran« (God dag) »Hvala Le-pa« (Mange takk) med alle gode ønsker og en god reise.

De første reisene i Jugoslavia begynte i Jesenice, byen med det store jern- og stålverket i stadig utvikling. Til Ljubljana, Slovenias hovedstad og ned- over til dryppstengrotenes fantastiske, stivnede trollfigurer i stein. Reiste vi til Zagreb ble det opphold i en frivillig ar-beidsleir hvor oppgavene var en studentbyr. Tusener ung-dom og venner av Jugoslavia fra alle verdensdeler hjalp til i

Palmeidyll i Split.

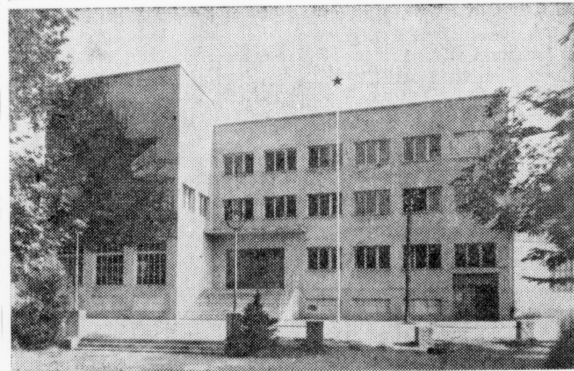
nedover mot de flate korn- og maisakrene i Serbia og Kroatia. Fra havnebyen Rijeka kan du nå alle byer langs kysten. Det glirer i Adriaterhavet under ferden nedover. Zadar, Si-benik, Split, Dubrovnik til Ko-tor inne i bukten med samme navn Kotorska Boka finner vi turistenes glade fryd over na-turen og skjønnheten innenfor Karstfjellene hvor alle tropiske og halvtropiske trær og planter finnes. Pr. bil kan man kjøre på den nye autobanen langs havet. Klimaet er meget beha-gelig og ferielivets mange goder kan nytes i fulle drag.

Inne i landet er det varmt og tørt. Hovedstaden for Forbunds republikken Beograd, med sin nå over halve million er ikke akkurat det beste sted om som-meren og heller ikke Sarajevo, den berømte byen med sine over 100 moskeer og minareter, oppsøker vi ihvertfall for å lære store deler av Jugoslavias historie.

Og da er vi inne på den reli-giøse fordelingen i landets be-folkning. Vi nevnte Beograd. Da er det nærliggende å vite at 50 pct. av innbyggerne er gresk katolske og hører fra gammel av til det østromerske og under den russiske kirke. (Dette sett fra et religiøs standpunkt.) 37 pct. er romersk-katolske under pavekirken. Hos disse folkene står skolestellet høyt og kultu-relt er Slovenia og Kroatia kommet lengere enn flere av de øvrige delstatene som først et-ter den annen verdenskrig er

nes land. Her er det serbere, kroatere, slovenere og mindre-tall fra flere grensområder.

For lettheds skyld kan vi jo si det slik: Det er seks delstater hvor av vi nevnte tre. De andre er Bosnia/Herzegovina, Monte-negro og Makedonia, fem reli-gioner, fire språk med to alfa-beter, det latinske og cyriliske, egentlig bulgarsk, men i århun-

En av de mange nye skoler.

dreder brukt i det gamle Zar-rike og nå i Sovjetunionen. Landets historie har vært høyst dramatisk og de årtidene som er gått fra århundreskiftet har jeg tidligere behandlet i mine artikler om Josip Broz Tito her i SOSIALEN.

Etter sju besøk i Jugoslavia er det ikke til å undres at man blir tryllebundet av landet og

godd nedover til grensen i syd, Albania.

Fra år til år ble det bedre på mange måter. Turismen ble en stor næringsveg og det er alltid klok politikk. Reiseby-ræet »Putnik« (Passasjer) fikk stadig saste på det som er nød-vendig for turisme. Man vi ha like stort utbytte av å reise en-kelt og billig som det å satse større på komforten. I alle fall vil det strømme jevnt på med turister fra alle land. Jugoslavia har nok steder å vise fram.

Mange, mange minner av uforglemmelig art knytter seg til det vakre og tiltrekkende landet under Sør-havens sol.

Det er jo et behov for oss nordboere å komme sørover så langt man nå innen er rimelig tid. Et av de land som bør få prioritet i å måte er Jugosla-via — mellom øst og vest, i skjæringspunktet enten alene eller på gjennomreise til Hellas og den nære orient.

Til de som skulle ønske det: God tur til Jugoslavia. Det beste er — — — selvsyn!

Fridtjof Diesen

Islendingar funnu sildina undir Føroyum — og gjørdi kuppið

VIT HITTA SKIPARA Á FØROYSKUM SILDASKIPIÐ, SUM SIG-UR FRÁ SILDAVEIÐUNI

Sildafiskiskapurin í Íslandi hevur í langar tíðir verið ein týðandi táttur í fiskivinnu teirra. Tað vóru norðmenn, sum byrjaðu hesa vinnu á Íslandi, teir bygdu virkini, og teir fiskaðu sildina. Men skjótt komu íslendingar sjálvir eftir, at her var úr at gera. Teir fingusær sjálvir skip og bygdu ser egnu virkir, og skjótt máttu norðmenn selja alt tað teir høvdu bygt upp á Íslandi í mong-um føri fyri litið og lett.

Á Norðurlandinum var í mong ár eitt satt ævintýr av sild, og stóð hon heilt í klettinum, ja inn á hvønn fjørð — tann stóra norðlandsildin.

Men so við eitt hvarv hon haðani og helt til havs, har likindini vóru minni enn so so góð at fanga hana á vanligan hátt. Men so frættist um nýtt veiði-amboð — kraftblokkín, og vóru íslendingar framvið beinanvegin. Hetta veiðiamboð hevur verið revolusjónerandi bæði í Íslandi og Noregi. Fiskimenn hava í hesi vinnu fleirfaldað inntøku sína í báðum hesum londum og fiskiskípaflotin er komin heilt uppá fót.

Fyrí einum trimum árum síðani logdu føroysk skip eisini um til henda veiðihátt, men illa hevur gingið føroyingum at fingið nakað munandi burtúr. Í 1966 hava verið eini 12 kraftblokkaskip, sum alt árið hava verið í hesi vinnu, men úr tókani man ikki vera stórt betri enn hjá teimum skipum sum verið hava í aðrari vinnu, og kann yvirhøvur ikki sammetast við úrtøkuna hjá norðmonnum ella íslendingum.

Í bestu veiðitíð stendur sildin nærri bæði Íslandi og Noregi, so teirra skip hava nógv stýri siglingatíð til lands við veiðuni, enn okkara skip. Eisini nýta íslendingar føringiskip, sum taka sildina beinleiðis úr nót-

ini, so sama skipið kann fáa fleiri ferðir »uppi« eina nátt. Hetta eru fyrimunir, sum vit ikki hava.

Men størsti fyrimunur man kortini vera tann »service« sum tað almenna bæði á Íslandi og í Noregi veita fiskimonnum teirra. Íslendingar til dómis hava fleiri leitingarskip, sum eru úti bæði í góðum og ringum veðri, og sum fleiri ferðir bæði á nátt og á degi geva boð til sildafloktan um tað eru kastingar likindi, um hvar sildin stendur, um hon stendur niðarlaga ella ovarlaga í sjónum, um hvasstu víða hon stendur. Eisini nú sildin var komin her á okkara leiðir funnu teir hana beinanvegin og hildu íslenska silda-floktan orienteraðan alla tíðina. Hóast veðrið var vánaligt og kastarlikindini sera ring, gjørdi-teir eitt satt kuppi.

Summir avreiddu í Føroyum, men teir flestu hildu leiðina til Íslands við veiðuni.

Føroyingar hava nú eisini leit ingarskip — »Jens Chr. Svabø«, men frá tí hoyrir tú ikki eitt orð, annaðhvørt tað leitar ella bert liggur við bryggjuna er ilt at siga, men nýtu ger tað pura onga.

Nú ljóðar at føroyingar skulu yvirtaka sjóverjuna, men verður líka litið gjørt við hana, tað hon verður yvirtikin, sum gjørt verður við at leita eftir sild, so man vera betri at lata »Veðir« hava hesa uppgávu um hendir.

Men spell er, at so er verðið, tí her-mundi verið nógv at vunníð, um væl varð atborið.

Eftir hvat »Fiskivinnustovan« sigur frá, stendur sildin við Føroyar einar 3—4 mánaðar av árinum, tað skuldi verið lag á manni hjá føroysku sildaskip-unum at gjørt kuppið, um tey fingi líka góða hjálp frá fø-royska leitingarskipinum, sum norðmenn og íslendingar fáa frá sínum. Men her restar nógv í enn.

»14. sept...«

(Framhald frá 1. síðu)

Og so lodstund teir fyrilits-leyst á kroppin á tí neydars-vielmeinandari harra Árupi, ad-vokáti.

Tá ið nú harra Árup vil verja seg við at standa á teim-um størreypandi, størroðaðu og ærusskemmandi harrunum, eru teir í øðini, og grátandi av sinni lovar blaðstjórin á 14. Septem-ber hevd, og tá ið hann kennir seg veikan yvir fyrí sjálvum Árupi tekur hann sjálvan P. M. Dam sum logmann sum »gid-sik« og lovar Uttan fyrilit at buka hansara synduga kropp av í blaðnum, um Árup vágur sær at standa á teimum fyrí teirra alt annað enn hampaliga munn. Ger hann tað, so skal P. M. Dam smakka koyrilin, so tað stendur eftir.

Men vit hugsa, at vit kunnu siga fyrí P. M. Dam, at hann fer at taka koyrilin hjá Ólavi á »14. September« og vanda honum so hann verður at raka tann rétta endan.